

Răspunderea Statului Român pentru prejudiciul moral și material provocat reclamantului, ca urmare a încălcării dreptului acestuia la un proces echitabil, în sensul art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, sub aspectul duratei procedurii. Caracterul obiectiv al răspunderii statului.

Activitatea jurisdicțională este supusă normelor dreptului public, dar poate produce, prin disfuncționalități sau prin săvârșirea unor abuzuri, efecte de natură civilă, concretizate în prejudicii de natură materială sau morală justițiabililor sau altor persoane, efecte care cad sub incidența legii civile.

Prin urmare, statul, ca persoană responsabilă, răspunde pentru consecințele păgubitoare produse în desfășurarea activităților specifice organelor judiciare, dar nu pentru o faptă săvârșită de o altă persoană, ci în condițiile legii, în calitate de garant al legalității și independenței actului de justiție. Răspunderea sa va fi angajată independent de orice culpă, pe temei obiectiv. Ideea justificativă o constituie garanția obiectivă pentru riscurile pronunțării unor hotărâri sau lucrări, unor măsuri nelegale abuzive, ce nu corespund exigențelor art. 6 din CEDO, de natură a prejudicia persoanele justițiabile.

Prin cererea înregistrată inițial pe rolul Tribunalului Constanța sub nr. 5187/118/2006 reclamantul M.G. a solicitat instanței, în contradictoriu cu pârâții Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Tribunalul Brăila și Ministerul Finanțelor Publice, pronunțarea unei hotărâri prin care pârâții să fie obligați la plata daunelor morale și materiale, cu titlu de despăgubiri pentru durata foarte îndelungată a proceselor penale în care a fost judecat.

La data de 27.12.2006 reclamantul a depus la dosar precizări prin care a arătat că înțelege să se judece cu Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice în calitate de pârât, care

urmează a fi obligat la plata daunelor morale de 100.000 euro și a daunelor materiale de 20.000 Euro, reprezentând cheltuieli judiciare, transport, medicamente, cazare, onorarii avocat.

Prin încheierea de ședință din 29.01.2007 s-a luat act de renunțarea reclamantului la judecarea cauzei în contradictoriu cu pârâtul Parchetul de pe lângă Tribunalul Brăila.

În motivarea în fapt a cererii, reclamantul a susținut faptul că demersul judiciar de față a fost determinat de împrejurarea că a fost judecat o perioadă îndelungată de timp, iar în final s-a constatat nevinovăția sa, astfel că cercetarea penală și judecarea cauzei au avut o durată excesivă, de

natură să îi creeze prejudicii semnificative. De asemenea, a existat un impact major asupra vieții de familie, dar și o expunere a sa în fața unei judecăți publice.

În drept, au fost invocate dispozițiile Constituției, art. 22 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, art. 998-999 Cod civil.

Prin sentința civilă nr. 29/21.01.2008 a fost admisă excepția necompetenței materiale a Tribunalului Constanța și s-a dispus declinarea cauzei în favoarea Judecătoria Constanța.

Prin întâmpinare, pârâtul Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice a solicitat respingerea acțiunii ca inadmisibilă, susținând că dispozițiile art.998-999 Cod civil nu pot constitui temei pentru antrenarea răspunderii statului pentru erorile judiciare, singurul text de lege care prevede cazurile și condițiile în care statul răspunde pentru repararea daunelor morale fiind art.504 C.pr.penală.

Din analiza probelor administrate-dosarele penale atașate, înscrise, depoziții de martori, instanța a reținut că prin rechizitoriul Parchetului de pe lângă Tribunalul Brăila nr. 389/1995, reclamantul din prezenta cauză a fost trimis în judecată pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute și pedepsite de disp. art. 72 alin. 1 lit. a din Legea nr. 30/1978, disp. art. 25 Cod penal raportat la art. 72 alin. 1 lit. a din Legea nr. 30/1978, disp. art. 25 raportat la art. 292 Cod penal, disp. art. 289 Cod penal.

După mai multe rejudecări, prin sentința penală nr. 1744/2004 pronunțată de Judecătoria Brăila în dosarul nr. 4375/2003 s-a dispus încetarea procesului penal pornit împotriva reclamantului pentru săvârșirea infracțiunilor de fals în înscrisuri sub semnătură privată și instigare la săvârșirea infrac-

țiunii de fals în declarații, ca urmare a intervenirii prescrierii răspunderii penale, achitarea reclamantului pentru săvârșirea infracțiunii de contrabandă și instigare la săvârșirea infracțiunii de contrabandă, ca urmare a dezincriminării faptei. Această hotărâre a rămas definitivă ca urmare a respingerii de către Curtea de Apel Galați a recursului formulat de Parchetul de pe lângă Tribunalul Brăila.

Instanța a apreciat că în speța dedusă judecății, reclamantul nu a făcut dovada existenței unei fapte ilicite a pârâtului, așa cum aceasta este reglementată de dispozițiile legale.

Nu se poate angaja răspunderea civilă delictuală a statului numai pentru faptul că judecata cauzei penale a reclamantului a trenat mai mult timp pe rolul instanțelor. Durata în timp a judecării unei cauze poate fi influențată atât de complexitatea acesteia, cât și de unele modificări legislative intervenite pe parcursul soluționării. Aceasta cu atât mai mult cu cât reclamantul a fost în final achitat ca urmare a intervenirii prescrierii răspunderii penale și a dezincriminării faptei și nu ca urmare a stabilirii nevinovăției acestuia.

De asemenea, nu există nici un mijloc de probă din care să rezulte faptul că statul, prin Ministerul Public-Parchetul de pe lângă Tribunalul Brăila, a exercitat cu rea-credință căile de atac prevăzute de lege împotriva hotărârilor pronunțate în cauza penală și care ar fi condus nejustificat la prelungirea în timp a soluționării cauzei penale în care era judecat reclamantul.

Chiar dacă din probele administrate în cauză rezultă faptul că reclamantul a suferit un prejudiciu material și moral pe parcursul cercetării penale, nu rezultă însă și îndeplinirea cumulativă

a celorlalte condiții prevăzute de lege pentru antrenarea răspunderii civile delictuale a pârâtului, respectiv fapta ilicită, legătura de cauzalitate între faptă, prejudiciu și vinovăția pârâtului, în sensul că fapta ilicită i-ar fi imputabilă acestuia.

În baza acestor considerente, reținând și disp. art. 1169 Cod civil, instanța a respins acțiunea ca nefondată.

Împotriva acestei hotărâri, reclamantul a declarat în termen legal apel.

Cu privire la fondul cauzei, apelantul a susținut că hotărârea este criticabilă sub mai multe aspecte și este pronunțată cu ignorarea probelor administrate în cauză. Sub aspect conceptual, nu se poate reține că statul trebuie să răspundă doar pentru erorile judiciare ca urmare a condamnării sau privării de libertate în mod nedrept, în baza art.504 din Codul de procedură penală. Potrivit acestei filosofii, cetățeanul onest este dator să suporte consecințele materiale și morale ale funcționării defectuoase, într-o anumită cauză, a unui serviciu public: înfăptuirea și distribuirea dreptății într-o societate democratică. Sorgintea acestei filosofii nu poate fi decât totalitară, practic statul inserând în contractul social o clauză de nerăspundere cu valențe absolute în materia răspunderii civile delictuale. Întreaga jurisprudență CEDO consacră necesitatea protecției cetățeanului în raport de erorile sau abuzurile statului, înțeles ca un ansamblu articulat de autorități în care este prezentă și justiția, astfel că orice vătămare produsă prin funcționarea defectuoasă a acesteia trebuie însoțită în mod necesar de măsuri reparatorii adecvate, atât sub aspectul daunelor materiale, cât și al celor morale.

Cuantumul daunelor trebuie apreciat în mod liber și suveran de magistrat, în raport de probele administrate, precum; și în raport de ceea ce configurează „conștiința juridică actuală” a societății „românești (noțiunile actuale de dreptate, adevăr judiciar, prejudiciu), iar în raport de toate criteriile indicate și probate sumele solicitate de reclamant sunt cât se poate de rezonabile.

Pentru soluționarea cauzei, s-a dispus atașarea dosarelor penale, respectiv: dosarele Judecătoriei Brăila nr. 4407/2002, nr. 4375/2003-2 și nr. 11516/1998, dosarul Curții de Apel Galați nr. 227/2005, dosarele Tribunalului Brăila nr. 1991/1998, nr. 784/2000 și nr. 4244/2004.

Prin decizia civilă nr. 608/30.11.2009 Tribunalul Constanța a admis apelul promovat de reclamantul M.G. în contradictoriu cu pârâtul Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice și a schimbat în tot sentința apelată în sensul admiterii acțiunii. A fost obligat Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice la plata către reclamant a sumei de 5000 Euro în echivalent în lei la data plății, cu titlu de daune morale.

A fost respinsă ca nefondată cererea de acordare a daunelor materiale. A fost obligat intimatul pârât către reclamant la plata sumei de 1904 lei cu titlu de cheltuieli de judecată constând în onorariu de avocat pentru fond și apel. S-a dispus restituirea către reclamant a sumei de 7057 lei reprezentând taxă judiciară de timbru nedatorată, achitată cu chitanțele seria TS5 nr. 3562488/5.11.2008.

Pentru a pronunța această soluție instanța de apel a reținut, în esență, că Legea fundamentală a României consacră în art. 21 alin. 3 dreptul părții

la „soluționarea cauzei într-un termen rezonabil”, drept ce este reglementat și de art. 6 din CEDO.

Durata excesivă a procedurii este de natură să lezeze prevederile art. 6 alin. 1 din Convenție și să le lipsească de orice efect util.

Tribunalul Constanța a reținut că prin Rechizitoriul nr. 389/P/1995 al Parchetului de pe lângă Judecătoria Brăila, reclamantul a fost trimis în judecată în stare de libertate, pentru săvârșirea mai multor infracțiuni prevăzute de art. 25 Cod penal raportat la art. 72 alin. 1 lit. a din Legea nr. 30/1979 (Cod vama), art. 25 Cod penal raportat la art. 292 Cod penal, art. 289 Cod penal și art. 75 alin. 1 lit. a, d din Legea nr. 78/1978 cu aplicarea art. 33 Cod penal (contrabandă și instigare la fals intelectual), iar după parcurgerea mai multor cicluri de judecată, pe parcursul a peste 10 ani, timp în care s-au pronunțat de către tribunal 4 desființări cu trimitere la judecătoria și au existat schimbări de încadrare juridică, prin sentința penală nr. 1744/05.07.2004 Judecătoria Brăila a dispus încetarea procesului penal, întrucât a intervenit prescrierea răspunderii penale și achitarea pentru săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 72 alin. 1 lit. a din Legea nr. 30/1978 întrucât fapta nu mai este prevăzută ca infracțiune, aceasta constituind contravenție în baza art. 386 lit. k din H.G. nr. 626/1997. Hotărârea a rămas definitivă prin respingerea recursului declarat de Parchet, prin decizia penală nr. 203/P/28.03.2005 pronunțată de Curtea de Apel Galați.

Deși nu se poate reține că instrumentarea urmăririi penale și trimiterea reclamantului în judecată s-a făcut în disprețul probelor existente și împotriva

dispozițiilor legale ori că Ministerul Public a exercitat în mod abuziv dreptul de a exercita căile de atac legale, Tribunalul Constanța a constatat că durata litigiului a fost excesivă în raport de complexitatea cauzei și conduita părților implicate în demersul judiciar, iar încălcarea dreptului reclamantului la un proces echitabil sub aspectul duratei nerezonabile a procedurii, se impunea a fi sancționată, Statul Român fiind răspunzător, în temeiul dispozițiilor art. 998-999 Cod civil și art. 6 din Convenție, pentru prejudiciul moral suferit de reclamant.

Instanța de apel a reținut că un quantum de 5000 Euro al daunelor morale este rezonabil, în raport de dreptul fundamental încălcat, dar și de jurisprudența CEDO care a manifestat o poziție moderată prin sumele rezonabile acordate cu titlu de daune morale.

Referitor la solicitarea reclamantului de acordarea daunelor materiale - reprezentând cheltuieli judiciare, transport, medicație, cazare, onorariu avocat, tribunalul Constanța a reținut că suma de 20.000 Euro pretinsă de reclamant este excesivă, iar pe de altă parte nu s-a probat efectuarea acestora, conform art. 1169 Cod civil.

Împotriva acestei decizii în termen legal au declarat recurs pârâțul Statul Român, prin Ministerul Finanțelor Publice și reclamantul M.G.

I. Pârâțul Statul Român, prin Ministerul Finanțelor Publice, a criticat legalitatea hotărârii Tribunalului Constanța sub aspectul art. 304 pct. 9 Cod procedură civilă, apreciind că hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea/aplicarea greșită a legii respectiv a dispozițiilor art. 998-999 Cod civil și a dispozițiilor art. 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Recurentul pârât a susținut că dispozițiile art. 998-999 Cod civil nu pot constitui temei pentru antrenarea răspunderii statului, aceasta fiind o răspundere directă ce aparține dreptului public și care are aplicație limitată - numai pentru prejudiciile cauzate prin erori judiciare săvârșite în procesele penale. În condițiile în care s-a reținut că instrumentarea dosarului penal - urmărirea penală și trimiterea în judecată - a avut un caracter licit, încetarea procesului penal având loc ca urmare a intervenirii prescripției răspunderii penale și respectiv a intervenirii unei legi mai favorabile (dezincriminarea faptei) nu se poate reține în sarcina pârâtului săvârșirea unei fapte ilicite, care să antreneze, pentru acoperirea prejudiciului moral, răspunderea Statului conform art. 998 Cod civil.

II. La rândul său, reclamantul M.G. a criticat legalitatea hotărârii pronunțate de Tribunalul Constanța conform art. 304 pct. 7 și 9 Cod procedură civilă sub următoarele aspecte:

- Considerentele hotărârii atacate sunt străine de cauză în partea care cuprinde comparații cu alte cauze soluționate de CEDO. Instanța de apel trimite la o serie de hotărâri care sancționează arestarea sau detenția nelegală în cursul unor proceduri penale, fără să observe însă că potrivit legislației naționale, repararea unor astfel de prejudicii se află sub imperiul art. 504 Cod procedură penală, iar ceea ce a acordat instanța de contencios european este independent de ceea ce instanțele naționale urmează să repare.

- Instanța de apel a reținut în mod eronat faptul că în cauza s-a dispus încetarea procedurii penale ca urmare a intervenirii prescripției răspunderii penale și ca urmare a intervenirii unei

legi mai favorabile care a dezincriminat una dintre faptele aduse judecătii.

În realitate, prin sentința penală nr. 1744/5.07.2004 Tribunalul Brăila a reținut necomiterea de către inculpat a faptei de trecere peste frontieră a bunurilor prin alte puncte decât cele destinate controlului vamal, și numai în subsidiar, și în măsura în care procesul penal ar fi continuat s-ar fi constatat dezincriminarea faptei.

Chiar și sub acest aspect, durata procedurilor nu este sub nicio formă imputabilă reclamantului, astfel că orice evoluție legislativă pretins favorabilă acestuia nu a avut efectele scontate datorită utilizării abuzive a căilor de atac de către Ministerul Public.

- În mod greșit nu au fost acordate reclamantului daune materiale în valoarea de 20.000 Euro, deși reclamantul s-a prezentat la aproape toate termenele de judecată timp de 10 ani, în fața unor instanțe cu sediul în alte localități decât cea de domiciliu, a fost asistat de avocat deși și chiar în absența unor documente de plată pentru combustibil, onorarii avocat, cazare, instanța putea estima costurile ocazionate de procesul care s-a derulat pe 6 perioadă de 10 ani.

- Susținerea instanței de apel conform căreia nu sunt justificate obligațiile reclamantului referitoare la daunele suferite ca urmare a divorțului, nu poate fi primită, în condițiile în care motivul real al ruperii relațiilor matrimoniale a fost clar precizat de martori și este strâns legat de procedurile penale în care a fost implicat reclamantul.

- Instanța de apel nu s-a pronunțat cu privire la prejudiciul moral suferit prin mediatizarea procesului penal, când reclamantul a fost înfățișat opiniei publice ca un infractor.

- În mod greșit a reținut instanța de apel că nu este necesară cercetarea obligațiilor reclamantului referitoare la încălcarea dreptului la libera alegere a muncii conform pregătirii profesionale (comandant de navă), la îngrădirea timpului de odihnă și timpului liber, a dreptului la viață privată și a dreptului la onoare și demnitate.

- În mod nefondat a reținut instanța de apel că deschiderea și derularea procedurilor penale nu ar fi avut drept rezultat impunerea unei sarcini intolerabile pentru reclamant întrucât tragerea la răspundere penală ar avea un caracter licit.

Analizând legalitatea hotărârii recurate în raport de criticile părților, Curtea reține următoarele:

I. Recursul Statului Român prin Ministerul Finanțelor Publice se reține a fi vădit nefondat pentru următoarele considerente:

În condițiile societății moderne, înfăptuirea justiției este una dintre atribuțiile statului, realizat prin intermediul serviciului public înființat în acest scop. Răspunderea pentru îndeplinirea idealului de justiție - justiție realizată în numele legii, eficientă, imparțială și egală pentru toți - revine în primul rând Statului, în calitate de garant al legalității activității judiciare, pentru organizarea acestei activități, dar și pentru numirea și îndrumarea judecătorilor și procurorilor, cei care prin munca lor realizează actul de justiție.

Conform Convenției Europene a Drepturilor Omului, protecția cetățeanului în fața ilegalităților, arbitrarului și abuzului instanțelor este sintetic exprimată în sintagma „dreptul la un proces echitabil”, exprimând ansamblul garanțiilor procedurale care permit punerea în valoare a drepturilor protejate prin Convenție.

Potrivit art. 6 din CEDO, ”orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială care va hotăra fie asupra (...) încălcării dreptului și obligațiilor cu caracter civil”, fie asupra ”temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva sa”. Încălcarea unuia dintre aceste drepturi de către autoritățile statale conferă titularului acestora un ”(...) drept de recurs efectiv în fața instanțelor naționale”, conform prevederilor art. 13 din Convenție.

Potrivit art. 20 din Constituția României, Convenția face parte din dreptul nostru intern, are o aplicabilitate directă și trebuie respectată cu prioritate, în cazul în care impune un standard mai ridicat de protecție a drepturilor omului.

Art. 13 din Convenție dă expresia directă a principiului subsidiarității, consacrat de art. 1 din Convenție, potrivit căruia protecția drepturilor omului este în primul rând, responsabilitatea sistemului juridic național.

De asemenea, art. 13 impune statelor să prevadă o cale de atac internă pentru a face față substanței unei „plângeri” discutabile, conform Convenției, și să acorde reparații corespunzătoare, sub formă de compensații, accelerare și/sau alte forme de despăgubiri, pentru orice încălcare constatată.

Ținând cont de Recomandările Comitetului de Miniștri, Rec.6(2004) privind îmbunătățirile căilor de atac interne și Rec. 3(2010) privind căile de atac eficiente pentru durata excesivă a procedurilor, CEDO a reamintit că toate constatările sale referitoare la încălcări impun o obligație legală autorităților de stat competente să adopte fără

întârziere măsuri generale de prevenire a încălcărilor similare și că necesitatea unor astfel de măsuri, inclusiv furnizarea unor căi de atac interne eficiente este cu atât mai urgentă în cazul încălcărilor repetate ce pun în lumină probleme structurale (cauza *Kudla c. Poloniei*, hotărârea din 26.10.2000).

Reclamantul se plânge de durata procedurii penale îndreptate împotriva sa și în cadrul căreia a fost acuzat de săvârșirea infracțiunilor prevăzute de fals, uz de fals și contrabandă, invocând dispozițiile art. 6 alin. 1 din Convenție.

În acord cu jurisprudența CEDO, instanța de recurs reține că în materie penală „termenul rezonabil” prevăzut de art. 6 alin. 1 din Convenție începe să curgă de la data la care o persoană este „pusă sub acuzare”. Punerea sub acuzare în sensul art. 6 alin. 1 din partea autorității competente, a învinuirii de a fi săvârșit o infracțiune, idee care corespunde și noțiunii de „consecințe importante asupra situației persoanei „suspecte” (Cauza *Reinhardt și Slimane - Kaid contra Franței*, hotărârea din 31 martie 1998, Culegere de hot. și decizii 1903 II, p.660, paragraf 3).

Instanța constată că au existat repercusiuni importante asupra situației reclamantului începând de la data de la care parchetul a dispus, prin rechizitoriul din data de 02.02.1996 trimiterea în judecată a inculpatului M.G., iar întreaga procedură s-a finalizat, după mai multe cicluri procesuale la data de 28.03.2005 (prin decizia penală nr. 203/R/2005 a Curții de Apel Galați), după un parcurs de-a lungul a 10 ani.

Caracterul „rezonabil” al procedurii urmează a fi apreciat ținând seama de circumstanțele cauzei și criteriile

consacrate în jurisprudența CEDO, în special complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și cel al autorităților competente (cauza *Pelissier și Sassi c. Franței*, cererea nr. 2544/94, poz. 67).

Tribunalul Constanța a reținut în mod judicios că, deși cauza a prezentat o anumită complexitate, iar actele de procedură s-au desfășurat la intervale rezonabile și regulate, atât în faza de urmărire penală, cât și în faza de judecată, totuși procedura judiciară în care a fost angrenat reclamantul a durat 10 ani, termen nerezonabil, care a fost de natură să afecteze grav interesele reclamantului.

Curtea reține că prelungirea procedurii în mod nerezonabil se datorează și deficiențelor autorităților în condițiile în care litigiul a suferit mai multe cicluri procesuale, iar Tribunalul Brăila a constatat o serie de greșeli de procedură în desfășurarea procesului în primă instanță - ce vizau încălcarea dreptului la apărare al inculpatului, omisiunea de a pune în discuția părților schimbarea încadrării juridice din infracțiunea prevăzută de art. 289 Cod penal în cea prevăzută de art. 290 Cod penal.

Ținând cont de comportamentul autorităților competente, instanța de recurs constată că în mod judicios instanța fie apel a reținut că nu s-ar putea aprecia ca „rezonabilă” o durată de 10 ani a procedurii judiciare în care a fost implicat reclamantul.

Statul este obligat să răspundă pentru consecințele prejudiciabile ale propriei activități juridice, pe care o organizează și o conduce în conformitate cu prevederile constituționale și cele legale.

Activitatea jurisdicțională este supusă normelor dreptului public, dar

poate produce, prin disfuncționalități sau prin săvârșirea unor abuzuri, efecte de natură civilă, concretizate în prejudicii de natură materială sau morală justițiabililor sau altor persoane, efecte care cad sub incidența legii civile.

Prin urmare, statul, ca persoană responsabilă, răspunde pentru consecințele păgubitoare produse în desfășurarea activităților specifice organelor judiciare, dar nu pentru o faptă săvârșită de o altă persoană, ci în condițiile legii, în calitate de garant al legalității și independenței actului de justiție. Răspunderea sa va fi angajată independent de orice culpă, pe temeii obiectiv. Ideea justificativă o constituie garanția obiectivă pentru riscurile pronunțării unor hotărâri sau lucrări, unor măsuri nelegale abuzive, ce nu corespund exigențelor art. 6 din CEDO, de natură a prejudicia persoanele justițiabile.

În raport de aceste considerente se constată că instanța de apel a reținut în mod judicios că în cauză se impune angajarea răspunderii statului pentru prejudiciul suferit de reclamant, urmare a duratei nerezonabile a procedurilor jurisdicționale desfășurate față de reclamant.

Conform art. 312 Cod procedură civilă se va respinge recursul Statului Român prin Ministerul Finanțelor Publice ca nefondat.

II. Cu privire la recursul formulat de reclamantul M.G., Curtea reține următoarele:

Recursul fiind o cale de atac extraordinară, instanța de recurs nu are dreptul de a face un control complet al hotărârii, ci unul limitat la nelegalitate, pentru motivele invocate expres, legiuitorul înțelegând să excludă din atribuțiile instanței de recurs controlul

oricărei netemeinicii, hotărârea pronunțându-se fără posibilitatea readministrării probelor și fără o nouă judecată de fond.

Critica recurentului reclamant bazată pe dispozițiile art. 304 pct. 9 Cod procedură civilă, sub aspectul cuantumului daunelor morale și al criteriilor de stabilire a daunelor, acordate de instanța de apel, nu este găsită întemeiată, Tribunalul Constanța având în vedere, cu ocazia determinării acestui quantum toate efectele negative generate de prelungirea în timp a procedurilor judiciare desfășurate față de reclamant și anume: prejudiciul de imagine, ca urmare a mediatizării excesive a procesului, expunerea la disprețul public și sentimentul de frustrare accentuată, determinat de prezența sa în incinta instanțelor și a parchetului, în mod repetat, timp de 10 ani, grava afectare a prestigiului său profesional.

Nu se poate reține ca fondată susținerea recurentului în sensul că instanța de apel nu a avut în vedere la evaluarea prejudiciului moral toate efectele negative reclamate de parte și care vizau afectarea dreptului la odihnă și timp liber, dreptul la viață privată, dreptul la imagine și la un nivel de viață corespunzător, dreptul la libera alegere a muncii.

Din analiza hotărârii recurate se reține că Tribunalul Constanța a reținut în mod judicios că în materie de daune morale, Curtea Europeană a admis ca punct de plecare „prezumția solidă deși uneori refragabilă” conform căreia „durata excesivă a unei proceduri determină un prejudiciu-moral”. Prin urmare, valorificând o astfel de prezumție, instanța de apel a reținut că desfășurarea unei proceduri judiciare pe o perioadă de 10 ani a antrenat un

cortegiu de efecte negative asupra vieții publice și private a reclamantului, nefiind necesar să se analizeze și să se probeze în concret fiecare încălcare adusă dreptului reclamantului la bunăstare, la viață privată, la libera dezvoltare a personalității, dreptul de a participa la viața culturală etc.

Aceasta nu înseamnă că instanța de apel nu a avut în vedere caracterul complex al prejudiciului suferit de reclamant - prejudiciu psihic de netăgăduit, un prejudiciu de imagine multiplu și complex și un prejudiciu de familie în sensul art. 8 din CEDO, prejudiciu în raport de care a reținut că simpla constatare a încălcării dreptului reclamantului la un proces echitabil sub aspectul asigurării unei durate rezonabile a procedurii judiciare, nu este suficientă, reclamantul fiind îndreptățit și la acordarea unor despăgubiri bănești.

Despăgubirea bănească acordată pentru repararea prejudiciului nepatrimonial trebuie să reflecte o concordanță valorică exactă între cuantumul său și gravitatea prejudiciului la a cărui reparare este destinat să contribuie.

Pentru determinarea cuantumului despăgubirilor morale se impune a se avea în vedere principiul reparării integrale a prejudiciului cauzat prin fapta ilicită, iar cum restabilirea situației anterioare producerii prejudiciului, în ceea ce privește prejudiciul moral, este aproape imposibilă, se impune ca prin despăgubirile acordate să se asigure o ușurare a suferințelor reclamantului și obținerea unor anumite satisfacții de către acesta.

În ceea ce privește întinderea daunelor morale acordate reclamantului statuând în echitate, instanța de apel, printr-o apreciere pertinentă a

elementelor relevate mai sus, a conturat o evaluare adecvată a daunelor morale compensatoare la 5000 Euro.

Această sumă este în acord cu jurisprudența CEDO care, într-o cauză similară ce a vizat derularea unei proceduri penale pe o perioadă de 10 ani (29 septembrie 1994 - 29 iulie 2004), constatând violarea art. 6 din CEDO, sub aspectul duratei nerezonabile a procedurii, a condamnat Statul Român la plata unor daune morale de 3200 Euro (*Cauza Balint c. României*, hotărârea din 26 ianuarie 2010).

De altfel, se constată că și instanța de apel a subliniat poziția moderată a instanței de contencios european în acordarea de daune morale, atunci când constată încălcarea unor drepturi fundamentale, reglementate de Convenția Europeană. În acest sens trebuie interpretate trimerile la jurisprudența CEDO înserate în considerentele deciziei recurate, instanța de apel încercând să sublinieze faptul că politica CEDO cu privire la acordarea de daune morale indiferent de drepturile fundamentale încălcate (dreptul de proprietate, dreptul la un proces echitabil sau detenție și interceptări nelegale) este moderată, daunele morale acordate variind între 1000 și 5000 Euro.

În raport de aceste considerente, se reține a fi nefondată și critica întemeiată pe dispozițiile art. 304 pct. 7 Cod procedură civilă, considerentele hotărârii recurate nefiind străine de cauză, ci susțin în totalitate soluția de obligare a Statului Român la plata unor despăgubiri morale către reclamant ca urmare a încălcării dreptului acestuia la un proces echitabil, conform art. 6 din CEDO, sub aspectul duratei nerezonabile a procedurii penale.

În aprecierea caracterului rezonabil al despăgubirii acordate, Curtea reține pe de o parte faptul că în speță angajarea răspunderii Statului se realizează exclusiv pentru încălcarea dreptului reclamantului la o procedură echitabilă sub aspectul duratei excesive, iar nu și pentru alte încălcări ale unor drepturi fundamentale (nu se pune problema unei detenții nelegale sau a răspunderii Statului pentru erori judiciare conform art. 504 Cod procedură penală sau conform art. 3 din CEDO), iar pe de altă parte nu trebuie neglijată jurisprudența CEDO, care în cauze similare a acordat despăgubiri inferioare sumei de 5000 Euro pentru încălcarea art. 6 din CEDO, sub aspectul duratei excesive a procedurii (cauza *Balint c. României*, hotărârea din 26.01.2010; cauza *Bursuc c. României*, hotărârea din 12.10.2004; cauza *Pantea c. României*, hotărârea din 03.06.2003).

Instanța de apel a reținut în mod judicios că derularea procedurilor judiciare pe o perioadă de 10 ani nu poate fi reținută ca fiind cauza ce a determinat divorțul reclamantului.

Nu există nicio legătură de cauzalitate între procesul penal și divorțul reclamantului, în condițiile în care inițiativa divorțului a aparținut chiar reclamantului, iar desfacerea căsătoriei s-a realizat prin acordul părților, ceea ce presupune că soții au recunoscut că fiecare are o culpă proprie în degradarea relațiilor de familie.

În acest context, chiar dacă martora T.R. a susținut că motivul desfacerii căsătoriei 1-a constituit atitudinea celei de a doua soții a reclamantului față de imposibilitatea reclamantului de a mai naviga și de a-i asigura un anumit standard economic, nu poate fi angajată răspunderea statului pentru desfacerea

căsătoriei reclamantului, știut fiind că una din obligațiile soților este de sprijin reciproc moral.

În literatura de specialitate s-a reținut că obligația de sprijin moral are un caracter juridic, iar sprijinul moral poate consta de exemplu, într-o încurajare plină de solicitudine pentru depășirea unei situații critice sau pentru ca acțiunile sau proiectele profesionale sau de viață ale fiecăruia dintre soți să se transforme în tot atâtea împliniri, o grijă atentă și devotată a soțului suferind sau în sfârșit, o permanentă stimulare pentru ca soțul sau soția să se poată afirma pe diferite planuri (Otilia Calmuschi, *Încheierea căsătoriei și efectele ei*, p.59-60)

Întrucât în cauză s-a reclamat nurnai existența unei proceduri neechitabile, sub aspectul duratei procesului, la stabilirea daunelor morale, nu este relevantă împrejurarea conform căreia, la finalul procedurii nu s-a dovedit vinovăția sau nevinovăția reclamantului, acest aspect fiind important numai în cererea de acordare a cheltuielilor de judecată reprezentând onorariu de avocat în procesul penal.

Acordarea cheltuielilor de judecată, constând în onorariul avocatului inculpatului este determinată de culpa procesuală. Cum în cauză a intervenit încetarea procesului împotriva inculpatului pentru săvârșirea infracțiunii de fals în înscrisuri sub semnătură privată (art. 290 Cod penal cu aplicarea art. 13 Cod penal), ca urmare a prescrierii răspunderii penale, iar inculpatul nu a solicitat continuarea procedurii în vederea stabilirii nevinovăției sale, se reține că cererea de acordarea cheltuielilor de judecată constând în onorariu de avocat nu are fundament legal și urmează a fi respinsă.

Raționamentul își susține valabilitatea și în referire la cercetarea inculpatului pentru săvârșirea infracțiunilor de contrabandă și de instigare la contrabandă, acesta fiind achitat ca urmare a dezincriminării faptelor conform art. 11 pct. 2 lit. a Cod procedură penală sau la art. 10 lit. b Cod procedură penală cu aplicarea art. 12 Cod penal.

Se reține a fi fondată, însă, critica sa ce vizează greșita respingere a daunelor materiale constând în cheltuieli de deplasare și cazare a reclamantului pe parcursul derulării procedurilor judiciare la sediul instanțelor din Brăila și Galați.

Este incontestabil faptul că necesitatea de a participa la numeroasele acte de cercetare, la audieri la Parchet și în fața instanțelor de judecată pe parcursul celor 10 ani a implicat o serie de cheltuieli pentru deplasarea și cazarea reclamantului în alte localități decât cea de domiciliu, aceste cheltuieli reprezentând o consecință directă a duratei excesive a procedurii judiciare.

Chiar în absența înscrisurilor care să dovedească aceste cheltuieli, avându-se în vedere că din încheierile de ședință din dosarele penale rezultă participarea personală a reclamantului

la ședințele de judecată, instanța de recurs examinând cererea de satisfacție echitabilă a reclamantului în lumina principiilor jurisprudenței CEDO (hotărârea *Nokolov c. Bulgariei*, cererea nr. 31195/1996; cauza *Ozturk c. Turciei*, cererea nr. 22479/1993; cauza *Pantea c. României*, cererea nr. 33343/1996), statuând în echitate, consideră necesar a acorda reclamantului suma de 1500 Euro, în echivalent în lei la data plății, cu titlu de despăgubiri materiale.

Față de considerentele expuse, în baza art. 312 Cod procedură civilă se va admite recursul reclamantului M.G. și se va modifica în parte decizia recurată, în sensul obligării Statului Român prin Ministerul Finanțelor Publice la plata către reclamant a sumei de 1500 Euro, în echivalent în lei la data plății, reprezentând daune materiale.

▪ Vor fi menținute celelalte dispoziții ale deciziei recurate.

În baza art. 274 Cod procedură civilă, obligă intimatul pârât Statul Român către recurentul reclamant la plata sumei de 833 lei cu titlu de cheltuieli de judecată.

(Curtea de Apel Constanța - Secția civilă, decizia civilă nr. 173/C/25.03.2010, dosar nr. 5029/212/2008)